

نقش زنان در خانواده بر حسب طبقات مختلف اجتماعی

دکتر مهراناز عبداللہی

علی مصطفائی

سرشناسه	عبداللهی، مهرناز، ۱۳۶۰ -
عنوان و نام پدیدآور	نقش زنان در خانواده بر حسب طبقات مختلف اجتماعی / مهرناز عبداللهی، علی مصطفایی؛ ویراستار عباس کسایی پور.
مشخصات نشر	تهران: ویهان، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۵۰ ص.: جدول
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۶۰۷۱-۴۷-۵
وضعیت فهرست نویسی	فیپا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	زنان - ایران - نمونه پژوهی
موضوع	Women - Iran - Case studies
موضوع	زنان - ایران - روابط خانوادگی
موضوع	Women - Family relationships - Iran
موضوع	طبقات اجتماعی - ایران - اصفهان - نمونه پژوهی
موضوع	Social classes - Ira - Esfahan - Casestudies
شناسه افزوده	مصطفایی، علی، ۱۳۵۴ -
رده بندی کنگره	HQ۱۷۳۵/۳/ع۲ن۷ ۱۳۹۷
رده بندی دیویی	۳۰۵/۴۰۰۵
شماره کتابشناسی ملی	۱۸۸۱۵

عنوان کتاب	نقش زنان در خانواده بر حسب طبقات مختلف اجتماعی
ناشر	انتشارات ویهان
مؤلف	دکتر مهرناز عبداللهی، علی مصطفایی
ویراستار	عباس کسایی پور
مدیر تولید	پیشاتازان علم و دانش - ر.ب. (شریف یار)
صفحه آرا	الهام کسایی پور
طراح جلد	مریم ارشادی
شمارگان	۱۰۰۰ جلد
نوبت چاپ	اول، ۱۳۹۷
چاپ و صحافی	پیشاتازان علم و دانش امیرکبیر (شریف یار)
ناظر چاپ	حمیدرضا خاشعی و رنامخواستی
قیمت	۱۷۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۰۷۱-۴۷-۵
 ISBN: 978-622-6071-47-5

همه حقوق برای ناشر محفوظ است

دفتر پخش: تهران، خیابان کارگر جنوبی، خیابان جمهوری تقاطع خیابان اردیبهشت، نبش کوچه فخر، پلاک ۴۰
 شماره های تماس: ۰۹۱۲۵۲۷۹۲۴۸-۰۹۱۹۶۸۳۷۱۵۲-۶۶۱۷۵۷۹۱
 دفتر موسسه شریف یار: فلکه دوم صادقیه، خ اشرفی اصفهانی، خ سازمان آب غربی، ساختمان نور قائم، پلاک ۱
 شماره های تماس: ۰۹۰۲۰۰۸۹۱۲۹-۴۴۰۲۰۲۴۱

سخنی با خواننده

حمد و سپاس ایزد منان را که با الطاف بی‌کران خود این توفیق را به ما ارزانی داشت تا بتوانیم در راه ارتقای دانش عمومی و فرهنگ این مرز و بوم در زمینه‌ی چاپ و نشر کتب علمی دانشگاهی، علوم پایه گام‌هایی هر چند کوچک برداشته و در انجام رسالتی که بر عهده داریم موثر واقع شویم. گستردگی علوم و توسعه روزافزون آن شرایطی را به وجود آورده که هر روز شاهد تحولات اساسی چشمگیری در سطح جهان هستیم. این گسترش و توسعه نیاز به منابع مختلف از جمله کتاب راه دستیابی و اطلاع‌رسانی بیش از پیش روشن می‌کند.

چاپ همگانی و سامانمند را می‌توان نقطه آغاز و محرک اصلی رشد روزافزون شگفت‌انگیز دانش در چند دهه گذشته دانست. کتاب از یکسو تفکرات نویسنده خود را از مرز زمان و مکان می‌رهاند و از دیگر سو در آستانه همین رهایی خواسته و یا ناخواسته ماهیت خود را به محک نقد و بررسی می‌گذارد تنها در چنین ساحتی و از برخورد دیدگاه‌های گوناگون است که بشر گامی به پیش می‌دارد.

موسسه فرهنگی با رویکردی جدید و متناسب با تغییرات در دنیای نوین، طرح توسعه کتاب‌های گوناگون در برنامه انتشاراتی را ترسیم کرده است. این برنامه از یکسو، متأثر از پیشرفت‌ها و نوآوری‌های است که در سطح بین‌المللی در زمینه‌های آموزش علوم و فن‌آوری رخ داده است و از سوی دیگر، متناسب با نیازهای است که در جامعه دانشگاهی کشور بر اساس رشد و توسعه سال‌های اخیر به لحاظ کیفی رسیده است.

انتشارات ویهان با همکاری موسسه مشاوران امیرکبیر دانش با این نگرش در عرصه چاپ و نشر کتب علمی گام نهاده است. روند تولید آثار در این حوزه علمی فرهنگی تمام مراحل پذیرش، داوری، ویراستاری فنی و ادبی، اخذ مجوز، چاپ و انتشار، به هر دو شیوه «چاپ شمارگانی» و «چاپ در ازای سفارش» را در بر می‌گیرد.

شما دانش‌پژوه ارجمند می‌توانید آثار مکتوب یا چندرسانه‌ای، پیشنهادها، همکاری و نظرات راهگشای خود را با فرستادن پیام به نشانی رایانامه انتشارات ویهان و موسسه شریف یار Info@vihanpub.ir_sharifyar4@gmail.com با ما در میان بگذارید. همه تلاش ما این است که با نگاه کارشناسی و ایجاد یک فضای علمی به خلق آثاری پربار و نوآرانه توفیق یابیم و باور داریم که دستیابی به این خواسته تنها با همراهی شما مشتاقان حقیقی آموزش و پژوهش ممکن است.

انتشارات ویهان

پیش‌تازان علم و دانش امیرکبیر (شریف یار)

پیشگفتار

خانواده رکن اصلی جامعه است و زنان به عنوان محور خانواده در تأمین سلامت آن، نقش ویژه ای بر عهده دارند. مسئولیت های خطیر زنان به عنوان همسر و مادر، از تأثیر عمیق این قشر در جامعه حکایت می کند. جامعه ی سالم مرهون خانواده ی سالم است و سلامت خانواده نیز در گرو ایفای نقش زنان در مسیر صحیح است. به همین منظور بررسی نقش و جایگاه اعضای خانواده به ویژه نقش زنان به عنوان ارکان اصلی خانواده، قابل توجه و دقت است. لذا پژوهش حاضر با هدف بررسی نقش زنان در خانواده بر حسب طبقات مختلف اجتماعی (بالا، متوسط و پایین) انجام گرفته است. روش این تحقیق از نوع پیمایشی و ابزار گرد آوری داده ها نیز پرسشنامه محقق ساخته بوده است. جامعه ی آماری شامل کلیه ی زنان متأهل شهرهای صفه، جف آباد و چادگان بوده که با سطح اطمینان ۹۵ درصد، ۳۸۴ نفر از هر سه شهر، عنای نمونه انتخاب شدند و در کل تعداد ۱۱۵۲ پرسشنامه تکمیل گردید.

صفحه	عنوان
۹	پیشگفتار.....
۱۷	فصل اول.....
۱۷	مروری بر ادبیات تحقیق.....
۱۷	خانواده و تحولات آن.....
۲۰	خانواده های فرزند محور.....
۲۱	خانواده زنانه.....
۲۱	خانواده در ایران.....
۲۴	خانواده در ایران، استان.....
۲۴	خانواده در دوره ی اسلامی.....
۲۵	خانواده در دوره ی جدید.....
۲۵	نگرش جامعه نسبت به خانواده در ایران.....
۲۶	باورهای اجتماعی درباره زن.....
۲۷	ورود مدرنیته به ایران و تغییر نقش زنان.....
۲۸	خانواده و نقش زنان در بعد از انقلاب اسلامی.....
۲۹	سوگیری های جنسیتی در طول تاریخ.....
۳۰	سوگیری های جنسیتی در اساطیر.....
۳۱	قدرت در خانواده.....
۳۳	ساختار جامعه و توزیع نابرابر قدرت.....
۳۴	چگونگی توزیع قدرت در خانواده.....
۳۷	فصل دوم.....
۳۷	چهارچوب نظری تحقیق.....
۳۸	نظریه نمایشی گافمن.....
۴۰	نظریه نقش.....
۴۰	نظریه نقش جنسیتی.....
۴۳	نظریه ی ضرورت کارکردی نقش های جنسیتی.....
۴۵	نظریه ی منابع.....
۴۷	کالینز.....
۴۷	گیدنز.....

۴۹	نظریه ی طرحواره های جنسیتی بم
۵۰	رهافت تطبیقی جنسیت
۵۱	نظریه کلیشه های جنسیتی
۵۲	نظریه ی شناخت اجتماعی
۵۳	نظریه ی یادگیری اجتماعی
۵۶	دیدگاه های فمینیستی
۵۹	نظریه ی فمینیسم مارکسیستی
۵۹	نظریه ی فمینیسم لیبرالی
۶۰	نظریه فمینیسم رادیکالی
۶۱	دیدگاه فمینیسم در مورد قدرت
۶۲	نظریه ی منزلت اجتماعی
۶۲	تئوری مبادا
۶۳	نظریه جامعه پذیری جنسیت
۶۴	طبقه اجتماعی
۶۶	جنسیت و طبقه
۶۷	مارکس
۶۸	بورديو
۷۳	فرضیه اول: رابطه ی میان میزان مشارکت در امور خانگی و طبقه ی اجتماعی
۷۳	فرضیه دوم: رابطه ی میان قدرت تصمیم گیری و طبقه ی اجتماعی
۷۳	فرضیه ی سوم: رابطه ی میان میزان باورهای جنسیتی و طبقه ی اجتماعی
۷۴	فرضیه چهارم: رابطه ی میان تصورات قالبی و طبقه ی اجتماعی
۷۴	فرضیه پنجم: رابطه ی میان عدالت جنسیتی و طبقه ی اجتماعی
۷۴	فرضیه ششم: رابطه ی فرزندآوری و طبقه ی اجتماعی
۷۵	فرضیه هفتم: رابطه ی تربیت فرزند و طبقه ی اجتماعی
۷۷	فصل سوم
۷۷	روش بررسی
۷۷	حجم نمونه
۷۷	شیوه نمونه گیری
۷۸	ابزار و شیوه های گردآوری داده ها
۷۸	فرضیات تحقیق
۷۹	تعریف عملیاتی متغیرها

متغیر مستقل.....	۷۹
متغیرهای وابسته.....	۸۱
فصل چهارم.....	۸۹
یافته های تحقیق.....	۸۹
آمار استنباطی (شهراصفهان).....	۹۳
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به مشارکت زنان در امور خانگی متفاوت است.....	۹۳
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به میزان برخورداری زنان از قدرت تصمیم گیری در خانواده متفاوت است.....	۹۵
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به باورهای جنسیتی متفاوت است.....	۹۸
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به تصورات قالبی زنانه متفاوت است.....	۹۹
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به فرزندآوری متفاوت است.....	۱۰۲
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به تربیت فرزندان متفاوت است.....	۱۰۳
آمار استنباطی (شهر نجف آباد).....	۱۰۵
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به مشارکت زنان در امور خانگی متفاوت است.....	۱۰۵
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به میزان برخورداری زنان از قدرت تصمیم گیری در خانواده متفاوت است.....	۱۰۷
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به باورهای جنسیتی متفاوت است.....	۱۰۸
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به تصورات قالبی زنانه متفاوت است.....	۱۱۰
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به عدالت جنسیتی متفاوت است.....	۱۱۲
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به فرزندآوری متفاوت است.....	۱۱۴
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به تربیت فرزندان متفاوت است.....	۱۱۵
آمار استنباطی (شهر چادگان).....	۱۱۷
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به مشارکت زنان در امور خانگی متفاوت است.....	۱۱۷
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به میزان برخورداری زنان از قدرت تصمیم گیری در خانواده متفاوت است.....	۱۱۹
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به باورهای جنسیتی متفاوت است.....	۱۲۱
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به تصورات قالبی زنانه متفاوت است.....	۱۲۳
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به عدالت جنسیتی متفاوت است.....	۱۲۵
فرضیه: نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به فرزندآوری متفاوت است.....	۱۲۶

۱۲۸	فرضیه نگرش زنان طبقات مختلف اجتماعی نسبت به تربیت فرزندان متفاوت است.....
۱۳۳	فصل پنجم.....
۱۳۳	نتیجه گیری و ارائه پیشنهادها.....
۱۳۹	منابع و مآخذ.....
۱۳۹	فهرست منابع فارسی.....
۱۳۹	الف) فهرست کتاب ها.....
۱۴۱	ب) فهرست مجله ها.....
۱۴۳	ج) فهرست پایان نامه ها.....
۱۴۳	منابع غیر فارسی.....

خانواده مثل سایر نهادهای تشکیل دهنده ی جامعه، در طول تاریخ دچار دگرگونی هایی شده است. یکی از این دگرگونی ها در ساخت خانواده و تغییر مفهوم نقش است. تحول در الگوهای زندگی شهری موجب ورود زنان به اجتماع و تغییر در نگرش آن ها در خانواده شده است.

در ایران نیز با آغاز ورود فرآیند نوسازی به کشور و خصوصاً گسترش روند شهرنشینی، همگانی شدن نظام آموزشی در کشور، رشد ارتباطات اجتماعی و به دنبال آن آشنایی با تحولات ساختاری در سایر جوامع، خانواده ی ایرانی هم دستخوش تغییرات شد. تا چند دهه ی قبل، شکا، مسائل خانواده در ایران خانواده ی گسترده تابع سنت و مذهب بود که ریاست اصلی آن در اختیار پدر بود و در ساختار سلسله مراتبی قدرت، شوهر یا پدر خانواده در رأس هرم قدرت قرار می گرفت، با این شکل از روابط قدرت با ورود نوسازی به ایران، همانند غرب دچار تغییرات شد.

تقسیم کار و وظایف درون خانه، هم، قدرت و تفاوت های موجود میان زن و شوهر و دختر و پسر در خانواده های مختلف، با توجه به فرهنگ و طبقه ی اجتماعی، آن چنان زیاد است که نمی توان از مفهومی یکسان برای کلیه ی آن ها استفاده کرد. اما مرسوم است که از مفهوم خانواده به معنای گسترده ای برای سبک زندگی این روایت استفاده شود.

تغییر زندگی زنان بسیار مهم است، به این دلیل که رشد و پویایی آن ها مسیر زندگی شان را تغییر داده است و این امر بر روی خانواده و تعلیم و تربیت کودکان اثر می گذارد. از طرف دیگر، دختران و زنان با بر عهده داشتن مسئولیت پرورش نسل آینده به گونه ای مؤثر در توسعه ی اجتماعی نقش داشته اند. در عصر کنونی همه چیز در حال دگرگون شدن است، تغییر سریع جامعه همه چیز را به سرعت تغییر می دهد و نقش زنان نیز در این جریان دچار دگرگونی های اساسی گردیده است و این دو مسبب افزایش مشارکت زنان در حوزه های اقتصادی و اجتماعی شده است.

خانواده به عنوان اولین گروهی است که فرد در آن عضویت می یابد و طی فرآیند اجتماعی شدن، ارزش ها و هنجارهای اجتماعی در آن درونی می شود. در نتیجه ی رابطه ی متقابل بین جامعه و خانواده، ویژگی ها و آسیب های آن ها از هم تأثیر می پذیرد، به همین جهت نهاد خانواده از اهمیت زیادی برخوردار است و مناسبات درون خانواده و نقش افراد در آن، جایگاه ویژه ای می یابد. با توجه به نقش اساسی زنان در خانواده و بر عهده داشتن مسئولیت خطیر پرورش نسل آینده و همچنین نقش آن ها در روند توسعه اجتماعی، جایگاه

زنان در جوامع به عنوان قشر فرهنگ ساز، از جمله موضوعات درخور اعتنایی است که می توان به آن توجه نمود و ابعاد آن را مورد کاوش قرارداد.

به طوری که مطالعات نشان می دهد، خانواده در جامعه ی ما در حال تغییر و گذار از سنتی به مدرن و از گسترده به هسته ای است و کارکردهایش نیز در حال تغییر است. از سوی دیگر تأثیرات ناشی از جهانی شدن به ویژه در حوزه ی فرهنگ و تغییر نگرش زنان نسبت به خود، جایگاه و نقش آن ها در جامعه، موجب تحولات بیشتر در این زمینه شده است که البته این فرآیند در اثر گسترش وسایل ارتباطی، به ویژه افزایش روز افزون ماهواره ها و دریافت اطلاعات و آگاهی زنان از زندگی مدرن زنان جوامع غربی، تشدید شده است. یکی از راه های اساسی برای حل این مسأله مطالعه عمیق تر و جزئی تر در این زمینه است و کتاب پیش رو سعی دارد با ارائه راهکار های عملی تا حد امکان به این مسأله یاری دهد.

به نظر می رسد رصورت شناسایی نقش زنان طبقات مختلف اجتماعی در ساختار خانواده، ارائه راهکارهایی در جهت سیاست گذاری ها، برنامه ریزی های دقیق و ارائه پاسخی شایسته به سؤال، بتوان تا حد زیادی وقوع مشکلات خانوادگی و اجتماعی را کاهش داد.

این کتاب به دنبال تأمل وامله پون میزان مشارکت زنان، میزان برخورداری از قدرت تصمیم گیری، نگرش نسبت به بهای جنسیتی، نگرش نسبت به عدالت جنسیتی، نگرش نسبت به تصورات قالبی زنانه، زندگی و تربیت فرزند بر حسب طبقات مختلف اجتماعی، بر نقش زنان در خانواده است.